

Terpstra

nister van Financiën op de vraag waarom wij nu pas dit wetsvoorstel behandelen, terwijl het besluit op 21 juli jongstleden is genomen. Ondanks de principiële steun aan de SP, hebben wij de SP helemaal niet gesteund ten aanzien van haar wens tot een meer uitvoerige procedure over te gaan. Het eerste argument hiervoor is dat de oplossing van dit vraagstuk als zodanig haast heeft. De president van de Europese Centrale Bank, Trichet, heeft opgemerkt dat de trage besluitvorming in Europa hoogstwaarschijnlijk een van de oorzaken is van het nog niet oplossen van de crisis. En ook in de stukken van de Miljoenennota en de MEV lees je heel vaak dat traagheid binnen Europa eigenlijk heel slecht is voor het oplossen van het probleem. Wij zouden niet graag willen dat de Eerste Kamer één dag toevoegt aan deze traagheidsgedachte. Het tweede argument is dat in de Miljoenennota en de MEV 2012 uitgebreid wordt ingegaan op alle problemen die vanavond aan de orde kunnen komen. Het derde argument is dat de minister van Financiën ons steeds uitgebreid heeft geïnformeerd via brieven en vertrouwelijk overleg. Wij zouden dus heel goed op de hoogte kunnen zijn.

Voor ons ligt een suppletoire begroting over 2011, met de vraag of wij kunnen instemmen met een verhoging van het bedrag aan garanties met 41,8 mld. Andere sprekers hebben hierover zeer veel vragen gesteld. Aangezien ik de tekst graag voor mij heb en ik dat vaak prettiger vind dan het aan te horen, vraag ik de minister van Financiën om alles zo veel mogelijk schriftelijk te beantwoorden, waardoor ik in staat zal zijn om het rustig te lezen.

Als gevolg van de besluitvorming op 21 juli over de uitbreiding van het fonds spreken wij vanavond over het wetsvoorstel. De Eerste Kamer heeft bij elk voorstel het recht om ja of nee te zeggen. Het gaat vanavond eigenlijk alleen maar om de vraag ja of nee: ja of nee tegen Europa. Op dit principiële punt zijn er grote verschillen tussen de politieke partijen in Nederland, die niet kunnen worden opgelost door nog langer over deze zaak te overleggen. Ik neem aan dat de SP na een uitgebreid schriftelijk overleg niet opeens voor steun aan Griekenland zal zijn. Onze fractie zal het voorliggende wetsvoorstel steunen.

De heer Reuten (SP):

Ten eerste gaat dit voorstel niet over steun aan Griekenland. Het is een raamovereenkomst. Ten tweede kan er steun naar Griekenland gaan. Ik wijs erop, mede in antwoord op uw vraag van zonet, dat de steun die vanuit de EFSF naar Griekenland gaat, rechtstreeks vanuit Griekenland terugvloeit naar onder andere de Duitse en een paar Nederlandse banken.

De heer Terpstra (CDA):

Dat is bekend, maar ik heb toch het idee dat het hele Europese noodfonds erop gericht is alle eurolanden binnen de euro te houden en daardoor de stabiliteit in Europa en de euro te steunen. De steun is niet direct aan Griekenland, maar die zit indirect in het hele pakket.

Sinds 1957 wordt er met vallen en opstaan gewerkt aan een gezamenlijk Europa, eerst met 6 leden en nu met 27. Dat maakt het er niet eenvoudiger op. Van groot historisch belang was de opheffing van de deling van Europa. In dezelfde periode is er beslist over de invoering van de euro. Volgens onze fractie en ook volgens veel anderen heeft Europa de kredietcrisis beter met deze euro doorstaan dan het zou hebben gedaan met 27 aparte munten.

Nu zitten wij met een schulden crisis van landen en van banken en met de onderlinge verwevenheid tussen beide. In de Miljoenennota en in de MEV wordt hierop uitgebreid ingegaan. Wij komen er uiteraard op terug bij de algemene politieke beschouwingen en bij de financiële beschouwingen. De vraag waar wij nu voor staan, is de vraag of wij de euro en daarmee de Europese samenwerking willen laten ploffen. Of willen wij gezamenlijk werken aan een stabielere en degelijker Europa? Het CDA kiest bewust voor de tweede optie. Uit principe, maar ook uit eigenbelang. Juist ons land is heel sterk afhankelijk van de ontwikkelingen in de rest van Europa, omdat wij veel exporteren. De export naar Zuid-Europa is voor ons bijvoorbeeld veel belangrijker dan de export naar China. De weg naar een stabiel Europa is moeilijk. Wij steunen de inzet van de minister op dit gebied, samen met de andere ministers van Financiën. Daarom steunen wij ook dit wetsvoorstel. Het is een bijdrage aan de stabiliteit in Europa en daarmee aan de stabiliteit in ons eigen land.

De voorzitter:

Het woord is aan de heer Van Strien, die zijn maiden-speech zal houden.

De heer Van Strien (PVV):

Voorzitter. Wij zullen aan het eind van het debat om een hoofdelijke stemming vragen. Daarvoor heeft de PVV een aantal redenen. 1. Wij willen onze kiezers persoonlijk in de ogen kunnen kijken. 2. Voor onszelf. 3. Voor ons nageslacht. Wij kunnen straks persoonlijk aan eenieder duidelijk maken dat wij er alles aan gedaan hebben om onze kinderen voor deze te verwachten grote misser te behoeden.

Het mag bekend worden verondersteld dat de basis voor de eurocrisis ligt bij de structurele zwakte van de economieën van Zuid-Europese landen. De economieën van landen als Griekenland en Portugal hebben te weinig concurrerend vermogen en te weinig dynamiek om de economieën van landen als Nederland en Duitsland te kunnen bijbenen. Simpel gezegd: ze maken te weinig goede producten die gewild zijn, en ze zijn onvoldoende in staat om zulke producten te ontwikkelen. Normaal bepaalt de vraag naar producten uit een land voor een groot deel de wisselkoers van de munt van zo'n land. Andere factoren, zoals de rente op staatsobligaties, laat ik maar even buiten beschouwing. Als er veel vraag is naar producten uit een land, is er dus ook veel vraag naar de munt waarin die producten worden afgerekend.

Vóór de komst van de euro werd dit verschil vertaald in het feit dat de gulden en de D-mark een stuk sterker waren dan de Griekse drachme. Dat vertaalde zich natuurlijk ook in de verhoudingen waarin bij de komst van de euro de verschillende munten van de deelnemers aan elkaar geklonken werden. Door het aan elkaar klinken van de verschillende munten tot één munt, is een aantal jaren na de invoering van de euro de verhouding van de koersen waarmee de verschillende landen de euro zijn ingestapt, absoluut niet meer representatief voor de huidige situatie.

De kracht van de euro is te groot voor de Zuid-Europese economieën. De meeste mediterrane landen hebben structureel te weinig concurrentievermogen. Als er niet geconcentreerd kan worden, worden er in de private sector ook te weinig banen gecreëerd. En als er in de private

sector te weinig banen worden gecreëerd, dan zal het tekort aan banen in de private sector worden opgevangen door banen in de publieke sector en door sociale zekerheid, inclusief pensionering ergens tussen 50 en 60 jaar.

Zowel het tekort aan belastingopbrengsten uit de private sector als de hogere uitgaven door de publieke sector zorgen uiteraard voor begrotingstekorten. Indien deze structureel zijn of zelfs alleen maar groter worden, zullen marktpartijen er niet langer op vertrouwen dat zo'n staat zijn schuld zal afbetalen. Dan zullen zij óf weigeren nog langer geld te lenen óf gecompenseerd willen worden voor het risico op wanbetaling door middel van hogere rentes, die het probleem overigens verergeren. Dit is precies wat er in Griekenland is gebeurd. Ziehier de euro-crisis.

Toch zijn er economische mechanismen om dergelijke structurele economische scheefgroei te compenseren. Het mechanisme van de valutakoers is uiteraard niet beschikbaar binnen een muntunie. En dus moeten er andere mechanismen worden aangewend. Loonmatiging, een afgeslankte overheid en economische hervormingen vormen samen de belangrijkste mechanismen. Als een land minder innovatief is en minder economische groei heeft, kan dit gecompenseerd worden door goedkoper te produceren. Dat betekent dat werknemers loon moeten inleveren, langer moeten werken en minder riante pensioenvoorzieningen moeten krijgen. Op deze manier moet het bedrijfsleven in Zuid-Europa concurrerende worden en moeten de kosten van de publieke sector omlaag worden gebracht.

Deze maatregelen vergen wilskracht en discipline. Wat er in een aantal zuidelijke landen is gebeurd, is juist het omgekeerde. De eerste jaren na de invoering van de euro zijn de Zuid-Europese rentes zo laag geweest dat men daar dacht wel wat extra te kunnen lenen. De disciplinerende werking die door de markten werd uitgeoefend ten tijde van de drachme, de lire en de peseta was voor een groot deel weggefallen. De lonen stegen in Griekenland de afgelopen tien jaar sterker dan in Nederland en Duitsland, waar juist de broekriem werd aangehaald.

Griekenland is het eerste land waar de situatie uit de hand is gelopen en dat moet ook het laatste land zijn. Dat betekent dat wij, ook als voorbeeld voor andere landen die het minder nauw nemen met de discipline, terug moeten naar de gemaakte afspraken. Afspraak is afspraak. Een fundamentele afspraak die bij het Verdrag van Maastricht is gemaakt, is dat landen elkaar niet financieel zullen ondersteunen. Dat betekent – men heeft dat aan de overkant ook al kunnen horen van de PVV – dat wij helemaal geen EFSF nodig hebben, dus ook geen verhoging daarvan.

Inmiddels spreken wij over bedragen die onze begroting en het menselijk voorstellingsvermogen verre te boven gaan. 98 mld. is € 14.000 voor ieder Nederlands gezin. Die 98 mld. zijn niet alleen voor landen die hun broek niet kunnen ophouden, maar nu ook voor buitenlandse banken in nood. Er is naar de mening van mijn fractie maar één oplossing: geen verhoging van de EFSF, alle landen redden waar nodig hun eigen banken en geen bail-out van Griekenland. De Grieken doen wat de bevolking daar al lang roept: teruggaan naar de drachme. Die kunnen zij vervolgens devalueren waardoor zij weer kunnen concurreren op gebieden waarop zij zich thans uit de markt hebben geprijsd, zoals het toerisme.

De Raad van State waarschuwde in zijn advies over de Miljoenennota al voor een te groot risico op de ga-

rantieverlening door de overheid. De Nederlandse Staat staat namelijk in totaal al garant voor zo'n 187 mld. Dat zou vandaag bij goedkeuring van de verhoging van de EFSF 230 mld. worden. Dat is een bedrag van € 31.000 per huishouden dat Henk en Ingrid grosso modo bij hun hypotheek mogen optellen. Is het feit dat de Raad van State eerder heeft aangegeven dat de garanties tot een aanvaardbaar bedrag moeten worden teruggebracht, de reden dat de minister het thans niet nodig achtte bij dit voorstel een advies te vragen?

De EFSF, en helemaal een opgehoogd EFSF, lijkt ons de start van een permanente overdracht van middelen van noord naar zuid. Het maakt van Europa één groot België. De geldstroom van Vlaanderen naar Wallonië wordt hier een geldrivier van noord naar zuid. Ook Nederland, als relatief klein land, loopt uiteindelijk de kans om in een draaikolk van deze financiële rivier kopje onder te gaan. Dat is in wezen waar de Raad van State bij de Miljoenennota voor waarschuwt. Mijn vraag aan de minister is of hij daadwerkelijk gelooft dat hij met dit levensgevaarlijke financiële avontuur het vertrouwen van de financiële markten op termijn kan borgen.

De voorzitter:

Dank u wel, mijnheer Van Strien. Ik wens u geluk met uw maidenspeech.

Met uw komst naar de Eerste Kamer, zet u tevens uw eerste schreden in de politiek. Het is ook een bijzondere wending in uw loopbaan tot nu toe, die geheel in het teken heeft gestaan van wetenschap en ondernemen. U was twaalf jaar directeur van de faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht en aansluitend zeven jaar algemeen directeur van de Universiteit Utrecht Holding BV en van de UMC Utrecht Holding BV. In deze omgeving hebt u wetenschappers begeleid bij het exploiteren van hun gepatenteerde kennis. In dit ondernemende deel van de universiteit werkte u op het kruispunt van bedrijfsleven, wetenschap en overheid.

U begon op zestienjarige leeftijd als beroepsvisser, maar studeerde af als natuurkundig ingenieur. Op de website van de firma Trekhaakcentrum.nl BV te Oosterhout, waar u laatstelijk aan was verbonden, staat dat dit bedrijf tegendraads in de markt opereert. Al met al voerspelt uw maatschappelijke ervaring een interessante bijdrage aan het werk van deze Kamer. Daarmee wens ik u graag heel veel succes.

Het woord is aan de heer De Grave, die – u zult het niet geloven – zijn maidenspeech zal houden.

De heer **De Grave** (VVD):

Voorzitter, misschien staat u mij toe heel kort de cirkel van het leven te schetsen. In 1985, dus 26 jaar geleden, mocht ik als financieel woordvoerder van de Tweede Kamerfractie bij de algemene financiële beschouwingen, toen met minister Ruting, het woord voeren. Het is dan toch heel leuk dat ik na zo veel tijd, nu als financieel woordvoerder van de Eerste Kamerfractie van de VVD, het woord mag voeren over een zeer aangelegen onderwerp.

Laat ik in verband met de tijd twee opmerkingen maken aansluitend bij die van collega's. Daarna zal ik op de kern van de zaak ingaan. In verschillende bewoordingen is gezegd – ik moet dat ook vanuit mijn fractie opmerken – dat de wens van snelheid van de minister, hoe begrijpelijk ook, wat moeilijk te rijmen is met het feit dat wij pas